

KLAGANDE

Länsstyrelsen i Kalmar län

MOTPART

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten i Luleås dom den 1 december 2023 i mål nr 1844-23,
se bilaga A

SAKEN

Skydds jakt efter varg

KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

Kammarrätten avslår överklagandet.

YRKANDEN M.M.

Länsstyrelsen yrkar att dess beslut fastställs och anför bl.a. följande.

Den aktuella vargen är inte nödvändig för att upprätthålla en livskraftig vargstam. Under den senaste tioårsperioden har 22 vargar vandrat in i Skandinavien varav fyra har reproducerat sig med en skandinavisk varg. Det uppfyller de nationella målen och mer därtill. Möjligheterna för den svenska vargstammen att upprätthålla en gynnsam bevarandestatus är inte avhängig en enskild varg, även om den betraktas som genetiskt viktig.

 anser att överklagandet ska avslås och anför bl.a. följande.

Vad länsstyrelsen anfört om vargar som vandrat in i Skandinavien ger en missvisande bild av läget för stammen i Sverige. Tillräcklig invandring som följts av reproduktion som överlevt har inte ägt rum. Vargstammen är alltjämt svårt inavlåd. Det är anmärkningsvärt att ett så tamdjurstätt område inte har något annat svar på rovdjursangrepp än skydds jakt eftersom skydds jakt bara får beviljas om det inte finns någon annan lämplig lösning.

SKÄLEN FÖR KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

Utgångspunkter för prövningen

Tiden för den aktuella skydds jakten löpte ut den 31 december 2023. Kammarrätten anser att det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att målet ändå prövas i sak.

Tillämpliga bestämmelser m.m. framgår av förvaltningsrättens dom.

Frågan i målet är om förutsättningarna för att besluta om skyddsjakt efter en genetiskt viktig varg var uppfyllda. Förvaltningsrätten har, i likhet med länsstyrelsen, konstaterat att det behövdes skyddsjakt för att förhindra allvarlig skada på boskap genom angrepp från den aktuella vargen. Därutöver krävs bl.a. att jakten inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde. Det är länsstyrelsen som har att visa att denna förutsättning var uppfylld när beslutet om skyddsjakt fattades.

Gynnsam bevarandestatus

Nationell nivå

Av utredningen framgår att antalet vargar överstiger det gränsvärde som finns för gynnsam bevarandestatus på nationell nivå. För att vargstammen på lång sikt ska förbli en livskraftig del av sin livsmiljö krävs dock att även den genetiska statusen beaktas. Tidigare bedömningar att arten uppnått gynnsam bevarandestatus har förutsatt att immigranter ska reproducera sig med de skandinaviska vargarna med viss regelbundenhet (se t.ex. prop. 2012/13:191 s. 38 och rättsfallet HFD 2016 ref. 89).

Den aktuella vargen är en avkomma till en finsk-rysk immigrant i det norska reviret Setten 2. Länsstyrelsen har i det överklagade beslutet anfört att vargstammen gynnas genetiskt av att vargen reproducerar sig, men att det inte är avgörande för stammens framtid och att vargens genetiska betydelse beror på reproduktionsframgången för övriga avkommor från immigranten.

Annat har inte kommit fram än att immigranter under de senaste tio åren reproducerat sig med skandinaviska vargar i en omfattning som överstiger vad som krävs för att vargen ska kunna behålla en gynnsam bevarandestatus. För att vargstammens inavelsgrad ska sjunka är det dock av vikt att

även dessa vargars avkommor i sin tur reproducerar sig. Ett beslut om skyddsjakt efter den aktuella vargen skulle därmed enligt kammarrättens mening kunna riskera att vara negativt för vargstammens genetiska status. Med beaktande av vad som kommit fram om vargstammens genetiska tillskott de senaste tio åren anser dock kammarrätten att länsstyrelsen visat att den beslutade skyddsjakten inte riskerade att försvåra upprätthållandet av artens gynnsamma bevarandestatus på nationell nivå.

Regional nivå

Länsstyrelsen har bedömt att skyddsjakt efter en varg som vandrar genom länet inte skulle påverka bevarandestatusen för det södra rovdjursförvaltningsområdet. I beslutet hänvisas till att resultatet från den senaste inventeringssäsongen visade på 8,5 föryngringar i det södra förvaltningsområdet och att området, enligt Naturvårdsverkets beslut från den 9 maj 2019 (NV-01525-18), ska ha som lägst 0,5 föryngringar.

Målen för vargstammen i Sverige är bl.a. att vargens referensvärde för gynnsam bevarandestatus ska vara hela Sverige förutom den alpina regionen och Gotlands län och att vargstammens koncentration ska minska där den är som tätast (se prop. 2012/13:191 s. 35 och 38 f.). Det södra rovdjursförvaltningsområdet utgör därmed en del av vargens naturliga utbredningsområde. Med hänsyn till att vargstammen fortfarande är som tätast i det mellersta förvaltningsområdet, och till förutsättningarna för den rennäring som bedrivs inom det norra förvaltningsområdet, är spridningen till det södra förvaltningsområdet särskilt viktig (jfr Kammarrätten i Sundsvalls dom den 30 december 2021 i mål nr 3439-21). Att det vid tidpunkten för länsstyrelsens beslut gällde skyddsjakt efter en vandringsvarg utesluter inte att den genetiskt viktiga vargen senare etablerar sig i ett revir i det aktuella förvaltningsområdet.

Kammarrätten anser mot denna bakgrund att det vid en bedömning av hur skyddsjakt skulle påverka den gynnsamma bevarandestatusen hos det regionala beståndet måste beaktas hur beslutet kan påverka vargstammen i det södra rovdjursförvaltningsområdet och då särskilt utifrån den aktuella vargens genetiska värde.

Av länsstyrelsens beslut framgår inte att några väl underbyggda överväganden gjorts i fråga om hur skyddsjakten skulle påverka vargstammens spridning och vargstammens genetiska utveckling på regional nivå. Det finns därmed inte stöd för bedömningen att beslutet inte riskerade att försvåra upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus i det södra rovdjursförvaltningsområdet. Eftersom det kriteriet inte var uppfyllt har länsstyrelsen inte visat att det fanns förutsättningar att besluta om skyddsjakt. Överklagandet ska därför avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B (formulär 1).

██████████
kammarrättslagman
ordförande

██████████
kammarrättsråd

██████████
tf. kammarrättsassessor
referent

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I LULEÅ**

H 11

DOM
2023-12-01
Meddelad i Luleå

Mål nr
1844-23

KLAGANDE

[REDACTED]

MOTPART

Länsstyrelsen i Kalmar län

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsen i Kalmar läns beslut 2023-11-21, dnr 9278-2023, bilaga 1

SAKEN

Skyddsjakt efter varg

FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten bifaller överklagandet och upphäver Länsstyrelsen i Kalmar läns beslut om skyddsjakt efter en varg.

BAKGRUND

Länsstyrelsen i Kalmar län (länsstyrelsen) beslutade om skydds jakt efter en (1) varg i Kalmar län, se bilaga 1. I beslutet anges att jakten ska påbörjas och genomföras i samråd med länsstyrelsen och får bedrivas t.o.m. den 31 december 2023. Länsstyrelsen förordnade även att beslutet skulle gälla omedelbart utan hinder av att det överklagas. Beslutet i dess helhet framgår av bilaga 1.

Beslutet överklagades av [REDACTED] som bland annat yrkade inhibition. Förvaltningsrätten beslutade den 23 november 2023 att inhibera beslutet.

PARTERNAS INSTÄLLNING

[REDACTED]

[REDACTED] yrkar att det överklagade beslutet upphävs och framför bland annat följande. Den skadegörande individen (G93-23) är avkomma till hanen G187-19 som är en finskrysk immigrant i norska Setten 2-reviret, alltså en F1-individ. Länsstyrelsen har bedömt att ”vargstammen gynnas genetiskt av att G93-23 reproducerar sig men att det inte är avgörande för stammens framtid”. Det är inte en korrekt tillämpning av förutsättningarna för skydds jakt. Förutsättningen är att undantaget inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus, vilket jakt på en F1-individ gör. Vidare har länsstyrelsen inte övertygande visat att alla andra lösningar är uttömda. Av Naturvårdsverkets riktlinjer framgår att kravet på detta är högre ställt när det gäller en F1.

Inget av angreppen har skett bakom rovdjursavvisande stängsel. Flera angrepp ligger dessutom ett par månader tillbaka i tiden. Nu är det i slutet av november

varför det inte kan anses orimligt att anta att fåren inte kommer att vara ute i hagarna i fortsättningen. Det är kanske inte rimligt att kräva att alla fårägare genast ska fixa rovdjursavvisande stängsel pga. en vandringsvarg, men däremot framstår det inte som orimligt att kräva att djuren stallas i slutet av november, både för att skydda dem mot väder och vind och för att skydda mot angrepp.

Länsstyrelsen

Länsstyrelsen anser att överklagandet ska avslås och anger bland annat följande. Nyinkomna resultat från DNA-analyser visar att G93-23 orsakat tre angrepp i Kalmar län under november 2023 där sammanlagt fem får dödats. Ett fjärde angrepp i länet har högst sannolikt utförts av samma varg, dock visade provsvaren inte träff på individ. Samma varg har också bekräftats vid ett tredje angrepp i Kronobergs län. Individen har således utfört nio konstaterade angrepp i Sverige på får sedan den 9 september i år och sex av dom i Kronoberg och Kalmar under november.

Efter att länsstyrelsen kunnat konstatera angrepp av varg har information gått ut med varningsmeddelande via tjänsten Rovdjurs-SMS. Länsstyrelsen har bistått de drabbade djurägarna med akutnät, lapptyg eller utsättning av skrämseleordning för att förhindra ytterligare angrepp.

Kalmar län är ett särskilt tamdjurstätt område. Länet, exklusive Öland, har nästan 1 000 registrerade fårbesättningar. Många av dessa har under vintern även möjlighet för fåren att röra sig utomhus i fällor/hagar eller utfodrar djuren utomhus. Detta för att bland annat tillgodose en god djurhälsa, och tillse att arbetet med utfodring kan ske maskinellt på ett rationellt sätt för att minimera arbetsbördan. Länsstyrelsen anser att det inte finns stöd för att kräva att djurägare ska hålla sina djur inomhus under senhöst/vinter. De är beroende av att kunna hålla djuren delvis utomhus även under stallningsperioden av tidigare

nämnda skäl, även om det varierar stort mellan besättningar. Det går således inte att anse att detta är en annan lämplig lösning.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

Tillämpliga bestämmelser m.m.

Ett beslut om skyddsjakt efter varg får meddelas om det inte finns någon annan lämplig lösning och om det inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde. Jakten måste ske i syfte att bland annat förhindra en allvarlig skada på gröda, boskap, skog, fiske, vatten eller annan egendom. Om det finns en stor sannolikhet för att allvarlig skada kommer att uppstå får beslut om skyddsjakt fattas även om någon skada inte har inträffat (23 a och b §§ jaktförordningen [1987:905]). Bestämmelserna är en implementering av rådets direktiv (92/43/EEG) om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter (art- och habitatdirektivet) och ska tolkas mot bakgrund av detta.

I EU-domstolens avgörande C-342/05 Kommissionen mot Finland, punkt 25, uttalas att direktivets undantagsbestämmelser ska tolkas restriktivt och att den myndighet som fattat beslutet har bevisbördan för att det föreligger nödvändiga förutsättningar för varje undantag. Medlemsstaterna ska säkerställa att varje åtgärd som påverkar skyddade arter endast tillåts genom beslut som är noggrant och tillräckligt motiverade och som hänvisar till de skäl, villkor och krav som anges i artikel 16.1 art- och habitatdirektivet.

Av proportionalitetsprincipen, som slagits fast av EU-domstolen inom artskyddsområdet (se dom i mål C-76/08, Kommissionen mot Malta punkt 57 och 64), följer att det undantag från skyddssystemet som en medlemsstat har för avsikt att göra, ska stå i proportion till de behov som motiverar undantaget.

Av Naturvårdsverkets riktlinjer för beslut om skyddsjakt på stora rovdjur, reviderad 2023, framgår bland annat följande. Genetiskt viktiga vargar är en förutsättning för att upprätthålla en livskraftig vargstam i Skandinavien. Skyddsjakter på genetiskt viktig varg kan få en särskild påverkan på stammen i stort och behöver därför undvikas i möjligaste mån. Den beslutande myndigheten behöver vara medveten om att kraven på att finna andra lämpliga lösningar ställs mycket högre när den skadegörande individen anses genetisk viktig. Möjligheten för den svenska vargstammen att nå eller upprätthålla gynnsam bevarandestatus på lång sikt är samtidigt som huvudregel inte avhängig en enskild genetiskt viktig varg. Skyddsjakt kan således även vara möjlig på en genetisk viktig individ om man har uttömt alla andra lämpliga lösningar med beaktande av att fler lösningar anses lämpliga än i normalfallet, även sådana lösningar som är mer kostsamma. Det högre kravet kring andra lämpliga lösningar följer av proportionalitetsprincipen och en uttolkning av begreppet ”lämpliga”. Utanför renbetesområdet kan exempelvis betesdjuren tas in nattetid, flyttas till nattfälla eller om möjligt till en hage med rovdjursavvisande stängsel. Även skrämsel, uppsättning av lapptyg och information till djurägare i skadedrabbat område är åtgärder som bör vidtas som en del av andra lämpliga lösningar (se s. 19–22 nämnda riktlinjer).

Förvaltningsrättens bedömning

Av handlingarna i målet framgår att det under perioden 9 september –20 november 2023 har skett 11 vargangrepp på får i Hallands län, Skåne län, Kronobergs län, Blekinge län och Kalmar län. Nio av angreppen är bekräftat utförda av en genetiskt viktig varg (G93-23), en så kallad ”F1:a” från Setten 2-reviret i Norge. Angrepp har resulterat i åtminstone 35 döda eller skadade får och lamm. Inget av angreppen har skett bakom rovdjursavvisande stängsel. Länsstyrelsen har bedömt att det stora antal angrepp som skett längs G93-23s

vandringsväg indikerar en hög risk för ytterligare angrepp och risk för fortsatt allvarlig skada.

Enligt förvaltningsrätten framstår det som uppenbart att angrepp på tamboskap av aktuell art och omfattning i sig kan utgöra allvarlig skada i jaktförordningens mening. Eftersom angreppen skett kontinuerligt under en begränsad tid finns även anledning att befara fler angrepp. Detta gäller i vart fall så länge vargen fortsätter att röra sig i tamboskapstäta områden.

Bedömningen av den framtida skaderisken försvåras därmed i viss mån av vargens vandringsbeteende, jämfört med om den kvarstannat och etablerat sig i ett tamdjurstätt område. Även med detta beaktat finner dock förvaltningsrätten att den redovisade skadebilden regelmässigt kan anses mer än tillräcklig för att motivera beslut om skydds jakt. I detta fall är dock den utpekade vargen, G93-23, en genetiskt viktig individ, vilket får till följd att högre krav ställs på samtliga förutsättningar för att besluta om skydds jakt.

Ju större negativ påverkan ett beslut om skydds jakt har på populationen av den aktuella arten desto högre krav bör ställas på de förutsättningar som ska vara uppfyllda enligt 23 a § jaktförordningen (Naturvårdsverkets riktlinjer s. 12). Naturvårdsverket har i äldre beslut bland annat uttalat att risken för allvarlig skada måste vägas mot risken för att en genetiskt viktig varg fälls (se bland annat NV-08145-14). Vidare ställs högre krav på andra lämpliga lösningar.

Länsstyrelsen har i det överklagade beslutet redogjort för att den svenska vargpopulationen överskrider det nationella referensvärdet och den beslutade miniminivån för det södra rovdjursförvaltningsområdet. Länsstyrelsen har vidare bedömt att skydds jakt på en vandringsvarg inte påverkar den lokala bevarandestatusen för förvaltningsområdets eller länets population.

Vargstammen skulle dock enligt länsstyrelsen gynnas genetiskt av att G93-23 reproducerar sig, men det bedöms inte som avgörande för stammens framtid.

Den aktuella vargen har tidigare indirekt varit föremål för förvaltningsrättens prövning (så sent som den 31 oktober 2023 i mål nr 1658-23).

Förvaltningsrätten bedömde då att inget av kriterierna för skyddsjakt var uppfyllda gällande jakt efter en annan stationär varg i ett revir som G93-23 rört sig nära. Det genetiska värdet av G93-23 och risken för att denna varg av misstag skulle fällas vägde tungt i bedömningen. Skadebilden var i det fallet beskriven som fyra angrepp på tamdjur under perioden 25 juli –24 oktober 2023, där den skadegörande individen var okänd avseende två av angreppen.

Skadebilden i det nu aktuella målet är värre än i förvaltningsrättens tidigare prövade mål. Samtidigt kan den skadegörande vargen, som jakten avser, potentiellt bidra på ett viktigt sätt till den skandinaviska vargpopulationens genetiska status. En avvägning mellan dessa motstående intressen måste därmed göras och vägledande avgöranden gällande genetiskt viktiga vargar är få.

I ett tidigare kammarrättsavgörande tilläts skyddsjakt efter en genetiskt viktig varg som under en kort period dödat 26 renar, då inget tydde på att attackerna skulle upphöra eller minska i omfattning. Kammarrätten beaktade då även olägenheterna av merarbete och att renhjorden huvudsakligen bestod av avelsdjur. I det fallet bedömdes andra lösningar, som t.ex. inhägnad av renar, inte lämpligt och Naturvårdsverket hade i sitt beslut redogjort för både genomförda och planerade åtgärder som skulle kunna förstärka vargpopulationens genetiska status (se Kammarrätten i Stockholms dom i mål nr 3854-13).

I jämförelse med det nämnda kammarrättsavgörandet anser förvaltningsrätten att de nu aktuella angreppen på tamboskap inte har lika omfattande indirekta skadeverkningar som angreppen mot renhjorden. Förvaltningsrätten finner också att det i förevarande fall får anses föreligga en något större osäkerhet i bedömningen av risken för fortsatt skada, eftersom vargen G93-23 ännu inte

har etablerat sig i ett revir. Den redovisade skadebilden är som ovan framhållits allvarlig, men skadan måste bedömas i relation till att det är fråga om en genetiskt mycket viktig varg. Vid den bedömningen väger den genetiska statusen tungt. Möjligheten för den svenska vargstammen att upprätthålla gynnsam bevarandestatus är förvisso inte avhängig en enskild genetiskt viktig individ. Förvaltningsrätten anser dock att den beslutade skyddsjakten i detta fall riskerar att ha en negativ inverkan på vargens gynnsamma bevarandestatus. I en proportionalitetsbedömning mot risken för allvarlig skada bedömer förvaltningsrätten att skadekriteriet kan bedömas uppfyllt, men inte kriteriet gällande påverkan på gynnsam bevarandestatus. Förvaltningsrätten anser därmed att länsstyrelsen inte i tillräcklig mån har visat att den beslutade skyddsjakten inte riskerar att försvåra upprätthållandet av gynnsam bevarandestatus.

Den återstående prövningen gäller andra lämpliga lösningar. Av länsstyrelsens uppgifter framgår att Kalmar län är ett särskilt tamdjurstätt område, men att antalet besättningar med rovdjursavisande stängsel är relativt lågt. Länsstyrelsen anser det inte vara rimligt att kräva rovdjursavisande stängsel av samtliga tamdjurshållare, eller att kräva att djurägare ska hålla sina djur inomhus under senhöst/vinter. Efter konstaterade angrepp har länsstyrelsen gått ut med varningsmeddelanden och bistått drabbade djurägare med akutnät, lapptyg eller utsättning av skrämseleordning.

Av Naturvårdsverkets ovannämnda riktlinjer framgår tydligt att kraven på att hitta andra lämpliga lösningar ställs högre när den skadegörande vargen är genetiskt viktig. Naturvårdsverket föreslår uttryckligen bland annat nattintag eller nattfällor för betesdjur utanför renbetesområde (se s. 22 i nämnda riktlinjer).

I likhet med länsstyrelsen anser förvaltningsrätten att djurägare ska kunna hålla sina djur delvis utomhus även under stallningsperioden. Förvaltningsrätten kan

dock inte se att detta motsäger att exempelvis nattintag, eller andra tillfälliga instängningsåtgärder, skulle kunna vara en lämplig lösning för att förebygga nya angrepp i enlighet med Naturvårdsverkets förslag. Med hänsyn till G93-23s genetiska värde ställs kraven högre på andra lämpliga lösningar än för andra vargar. Förvaltningsrätten finner också att det i bedömningen har viss betydelse att vargen hittills vandrat genom flera län och inte etablerat sig i ett revir. Så länge vargen fortsätter röra sig enligt tidigare mönster bör kortsiktiga lösningar kunna bedömas mer lämpliga och tillämpbara än annars. Förvaltningsrätten anser mot denna bakgrund att det inte finns stöd för att bedöma att möjligheterna till annan lämplig lösning helt har uttömts.

Sammanfattning

Det ankommer på länsstyrelsen att visa att samtliga förutsättningar för skyddsjakt är uppfyllda. Förvaltningsrätten finner att utredningen ger tillräckligt stöd för bedömning att kriteriet att förhindra allvarlig skada är uppfyllt. Skadan måste dock bedömas i relation till att det är fråga om en genetiskt viktig varg. Vid den bedömningen väger den genetiska statusen tungt, och rätten bedömer att länsstyrelsen inte i tillräcklig mån har visat att den beslutade skyddsjakten inte riskerar att försvåra upprätthållandet av gynnsam bevarandestatus. Sett till att det är fråga om en genetisk viktig varg ger utredningen inte heller tillräckligt stöd för att möjligheterna till annan lämplig lösning, än skyddsjakt, helt har uttömts. Förvaltningsrätten finner därmed vid en sammantagen bedömning att länsstyrelsen inte har visat att samtliga förutsättningar för skyddsjakt i dagsläget är uppfyllda. Överklagandet ska därför bifallas och beslutet upphävas.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Detta avgörande kan överklagas. Överklagandet ska ges in till Förvaltningsrätten i Luleå men vara ställt till Kammarrätten i Sundsvall. Information om hur man överklagar finns i bilaga 2 (FR-03).

[REDACTED]

rådman

I avgörandet har även nämndemännen [REDACTED]

[REDACTED] deltagit.

[REDACTED] har föredragit målet.

Beslut om skydds jakt på skadegörande varg

Beslut

Lännsstyrelsen i Kalmar län beslutar med stöd av 23 a och b §§ jaktförordningen (1987:905) att ge tillstånd till skydds jakt efter en (1) varg i Kalmar län. Jakten får endast påbörjas utanför befintligt vargrevir vid Kosta, som avgränsas på kartan i bilaga 2 till detta beslut. Om vargen följs in i reviret får jakten fullföljas under förutsättning att det inte råder några tvivel om att det fortfarande är samma individ som följs.

Lännsstyrelsen medger att skyddsjakten får ske hela dygnet med stöd av 9 § jaktförordningen.

Lännsstyrelsen beslutar med stöd av 15a § jaktförordningen att alla typer av belysning får användas för att underlätta skyddsjakten.

Lännsstyrelsen beslutar med stöd av 18 § jaktförordningen att skyddsjakten får bedrivas med hjälp av hund.

Lännsstyrelsen beslutar med stöd av 21 § jaktförordningen att skyddsjakten får bedrivas från motordrivet fordon.

Lännsstyrelsen beslutar med stöd av 24 d § andra stycket jaktförordningen att jakten får ske på annans jaktområde.

Vidare beslutar lännsstyrelsen med stöd av 59 § jaktförordningen att beslutet gäller omedelbart utan hinder av att det överklagas. Detta beslut kan komma att omprövas om omständigheter som inte kan förutses inför detta beslut uppkommer

Villkor

Beslutet är förenat med följande villkor:

1. Jakten ska påbörjas och genomföras i samråd med Lännsstyrelsen. Skyddsjakten är tillåten till och med den 31 december 2023.

2. Skyddsjakten påbörjas i samband med eller i direkt anslutning till nästa angrepp eller förmodat förestående angrepp på tamboskap inom Kalmar län, och under förutsättning att individen som jagas med sannolikhet är den skadegörande. När individen inte längre kan spåras ska jakten avbrytas och får inte återupptas förrän vid nästa angrepp enligt ovan.

3. Undantaget att motordrivet fordon får användas vid skyddsjakten gäller endast för körning på vägar/skogsbilvägar. Motordrivet fordon har samma betydelse som i 2 § lagen (2001:559) om vägtrafikdefinitioner.

4. Skyddsjakten ska bedrivas med för ändamålet särskilt tränade hundar, högst 3 stycken.

5. Endast kulpatroner klass 1 får användas vid skyddsjakten. De begränsningar i magasinkapacitet hos halvautomatiska kulvapen som anges i Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd om jakt och statens vilt (NFS 2002:18) ska följas.

6. Skyddsjakt med stöd av detta tillstånd får ej bedrivas i detaljplanerat område utan skottlossningstillstånd utfärdat av Polismyndigheten.

7. Länsstyrelsen utser jaktledare. Jaktledaren utser de personer som får jaga med stöd av detta beslut. Uppgifter på samtliga jakttagare ska jaktledaren på anmodan kunna uppvisa för Länsstyrelsen och polis vid tillsyn. Jaktledare ersätts enligt de grunder som gäller för besiktningspersoner för viltskador.

8. Jaktledaren ska innan jakten inleds se till att samtliga jägare informeras om deras skyldigheter och vilka villkor som gäller vid skyddsjakten. Varje jakttagare har också själv skyldighet att hålla sig informerad om vilka villkor som gäller vid skyddsjakten.

9. Jaktledaren avlyser jakten om tilldelad varg fällts eller påskjutits innan jakttiden löpt ut. Om eftersök visar att det påskjutna djuret är oskadat beslutar Länsstyrelsen huruvida fortsatt jakt ska ske inom återstående tid som omfattas av beslutet.

10. Om djuret påskjutits ansvarar jaktledare och ansvarig skytt för att eftersök genomförs med hund som är särskilt tränad i att spåra upp skadat vilt

11. Fälld varg besiktigas av Länsstyrelsens besiktningspersonal. Besiktningen dokumenteras på särskilt anvisad blankett. Fällt djur

tas omhand av länsstyrelsen och skickas till Statens veterinärmedicinska anstalt.

Efter avslutad skydds jakt, oavsett utfall, ska jaktledare meddela länsstyrelsen en kortfattad redogörelse för hur jakten bedrivits. Om djuret fällts ska koordinater för skottplats inkluderas. Redogörelsen ska ha inkommit senast två veckor efter att jakten har avslutats.

Beskrivning av ärendet

Länsstyrelsen Kalmar läns personal har på sex dagar besiktigtat fyra angrepp på får orsakat av en vandringsvarg. Länsstyrelsen befarar att det rör sig om individ G93-23 (UI418916 G93-23 V1116) som tidigare orsakat skada i Halland, Skåne och Kronobergs län, eventuellt även i Blekinge län.

G93-23 har konstaterats orsaka följande skador på tamdjur:

2023.09.09. Tre lamm och fyra vuxna får dödade väster om Hyltebruk, Hallands län.

2023.10.03. Två dödade och tre skadade vuxna får väster om Tomelilla, Skåne län.

2023.10.06. Två lamm och fem vuxna får dödade väster om Kivik, Skåne län.

2023.11.01. Tio dödade vuxna får väster om Urshult, Kronobergs län.

2023.11.03. Ett vuxet får dödat öster om Rävemåla, Kronobergs län.

Skador möjligen orsakade av G93-23

2023.11.09. Ett lamm och två vuxna får dödade, väster om Kallinge, Blekinge län.

2023.11.15. Två får har dödats av varg vid Rotavik i Torsås kommun.

2023.11.17. Två får har dödats av varg utanför Trekanten i Kalmar kommun.

2023.11.18. Två får har dödats av varg söder om Ålem i Mönsterås kommun.

2023.11.20. Ett får har dödats av varg strax norr om Mönsterås.

Inget av angreppen har skett bakom rovdjursavvisande stängsel. Angreppen har skett på olika gårdar med varierande typer av stängsel. Efter angrepp har akuta åtgärder vidtagits för att förhindra nya angrepp, som till exempel förflyttning och installning av djur, lapptyg m.m. Ser man till positioner och datum då angreppen skett i Halland, Skåne och Kronoberg så betraktas individen som en vandringsvarg utan etablering i något revir.

Motivering till beslutet

Kalmar län har varit relativt förskonade från vargangrepp de senaste åren trots att ett nytt vargrevir bildats på länsgränsen mot Kronoberg. Vargreviret är kartlagt under förra inventeringssäsongen (bilaga 2). En vargvalp har filmats av Länsstyrelsens viltkameror i reviret under sommaren och hösten 2023, och kvalitetssäkring av föryngringen fortgår. Senaste filmen på hela vargfamiljen (tre individer) är från 13 november kl. 6.30 i reviret. Samtliga uppkomna skador av vandringsvargen ligger långt utanför förra säsongens revirpolygon.

Annan lämplig lösning

Skydds jakt kan endast medges om det inte finns någon annan lämplig lösning (jaktförordningen §21 andra stycket). I södra Sverige inklusive Kalmar län är tätheten av fårbesättningar hög men antal besättningar med rovdjursavvisande stängsel är relativt låg men ökande.

Rovdjursavvisande stängsel betraktas som en annan lämplig lösning och en effektiv sådan för varg. För att helt avvärja angrepp från slumpmässigt vandrande individer, likt G93-23, krävs att samtliga fårbesättningar i södra Sverige, oavsett avstånd till närmaste vargrevir, tillämpat dessa förebyggande åtgärder. Länsstyrelsen anser det är orimligt att i detta specifika fall ställa ett sådant krav på samtliga tamdjurshållare som ett kriterium att vara uppfyllt innan beslut om skydds jakt på en skadegörelse individ. Länsstyrelsen bedömer i detta aktuella fall att det inte finns någon annan lämplig lösning än skydds jakt för att undvika ytterligare angrepp.

Alternativet att fånga och flytta G93-23 som en annan lämplig lösning är inte möjligt då Naturvårdsverket meddelar att flytt av varg inte är aktuellt vintersäsongen 2023/2024 genom beslut NV-06233-23.

Gynnsam bevarandestatus

Vargstammen har sedan tidigare nationellt bedömts ha en gynnsam bevarandestatus. Den senaste inventeringen under 2022–2023 visade att det finns cirka 450 vargar (95% CI = 356–585) i Sverige att jämföra med cirka 460 (95% CI = 364–598) föregående inventeringsperiod (2021–2022). Detta visar alltså att populationen ligger över 300 vargar vilket är ett krav för gynnsam bevarande status.

Naturvårdsverket beslutade den 9 maj (NV-01525-18) om miniminivå för varg i respektive förvaltningsområde. Södra förvaltningsområdet ska ha som lägst 0,5 föryngringar vilket motsvarar 5 vargindivider. Resultatet från den senaste inventeringssäsongen 2022–2023 visade på 8,5 föryngringar inom det södra rovdjursförvaltningsområdet (motsvarande 85 vargar).

Kalmar län, som är en del av södra rovdjursförvaltningsområdet, har ett dokumenterat vargrevir som delas med Kronobergs län. Skydds jakt på en vandringsvarg som vandrar igenom Kalmar län påverkar ej den lokala bevarandestatusen för det södra rovdjursförvaltningsområdets population eller länets.

Den skadegörande individen (G93-23) är avkomma till hanen G187-19 som är en finsk-rysk immigrant i norska Setten 2-reviret.

Hur genetisk viktig G93-23 är eller kommer bli beror på reproduktionsframgången för övriga avkommor både från tidigare och eventuellt kommande valpkullar från G187-19. Vidare framgår det ur Naturvårdsverkets riktlinjer för beslut om skydds jakt på stora rovdjur, reviderad 2023. "Möjligheten för den svenska vargstammen att nå eller upprätthålla gynnsam bevarandestatus på lång sikt är samtidigt som huvudregel inte avhängig en enskild genetiskt viktig varg (Kammarrätten i Stockholm, mål nr 3854-13)."

Länsstyrelsens bedömning är därmed att vargstammen gynnas genetiskt av att G93-23 reproducerar sig men att det inte är avgörande för stammens framtid.

Förhindra allvarlig skada

Viltförvaltningsdelegationen i Kalmar län har den 8 november år 2012, efter riktlinjer från det södra samverkansområdet, beslutat om riktlinjer för beslut om skydds jakt efter de stora rovdjuren. Vägledningen beskriver: "För vandringsvarg och ensam stationär varg bör en skydds jaktsansökan tillstyrkas tidigast efter tre angrepp

under en 6-månadersperiod, även på besättningar där rimliga förebyggande åtgärder inte har vidtagits.”

Syftet med dokumentet var att skapa en länsöverskridande samsyn kring beslut inom förvaltningsområdet. Samverkansrådets mål är att riktlinjer inför förvaltningsbeslut är så likartade som möjligt mellan länen och därmed enhetliga och förutsägbara.

Av Naturvårdsverkets riktlinjer för beslut om tillstånd till skyddsjakt framgår att en skada ska anses vara allvarlig om den överstiger vad som kan anses vara normalt eller rimligt att tolerera. Varje angrepp är följt av mycket arbete, stor kostnad och personligt lidande för varje djurhållare och inte minst för djuren. Inte bara dödade djur utan även djur som är skrämde ur hagen bör betraktas som allvarlig skada då det kan innebära betydande arbetstimmar. I vissa fall behöver fåren flyttas hem från beten vilket resulterar i kostnader för inköp av foder och transporter. Veterinärer och kadaverbil behöver tillkallas med mera.

Angrepp på tamdjur av vandringsvarg följs ofta av fler angrepp. Det stora antal angrepp som skett längs G93-23's vandringsväg under en kort period indikerar därmed en hög risk för ytterligare angrepp. Länsstyrelsens bedömning är att det föreligger risk för fortsatt allvarlig skada.

Akuta DNA prov insamlade från angreppen i Blekinge och Kalmar län är inlämnade till Viltskadecenter för analys, men kan ta upp till 6 arbetsdagar att få svar på. Länsstyrelsen kan inte invänta provsvar eftersom fler angrepp då befaras ske i närtid. Vandringsvargen har ett oönskat beteende och skulle DNA senare visa att det är en annan varg som orsakat skadan i Kalmar län än G93-23 så skulle det vara positivt, men problemvargen behöver oavsett hanteras skyndsamt.

Skyddsjakten inriktas på att jaga skadegörande vargindivid och bedöms därför ha goda förutsättningar att förhindra ytterligare skador. Jaktområdet är avgränsat med hänsyn till var angreppen har skett och bedöms kunna ske för en vandringsvarg. Genom att använda spårhund som följer spår direkt från angreppsplats minskar risken att en ej skadegörande individ fälls vid skyddsjakt.

Sammanfattning

Vid avvägning mellan de i ärendet motstående intressena av att förhindra allvarlig skada och att skydda vargstammen bedömer länsstyrelsen att situationen föranleder ett behov av möjligheten att

förebygga skador genom tillstånd till skyddsjakt i samband med och i anslutning till angrepp på tamboskap. Länsstyrelsen bedömer vidare att samtliga förutsättningar för beslut om skyddsjakt är uppfyllda under förutsättning att föreskrivna villkor följs.

Verkställighetsförordnande

Mot bakgrund av de intressen som motiverar skyddsjakten och då det föreligger risk för allvarlig skada på tamdjur bör beslutet kunna genomföras skyndsamt. Det är nödvändigt för att förhindra de skadeproblem som annars uppstår. Länsstyrelsen bedömer därför att det finns skäl att med stöd av 59 § jaktförordningen föreskriva att detta beslut ska gälla även om det överklagas.

Bestämmelser som beslutet grundas på

Naturvårdsverket har, med stöd av 24 a § jaktförordning (1987:905) beslutat om överlämnandet av rätten att besluta om skyddsjakt efter varg till vissa länsstyrelser (Naturvårdsverkets beslut NV-00303- Länsstyrelsen kan därmed besluta om skyddsjakt efter ansökan av den som riskerar att drabbas av skada, eller på myndighetens eget initiativ, om förutsättningarna enligt 23a § är uppfyllda.

Länsstyrelsen måste då även beakta skyddsreglerna i art- och habitatdirektivet (92/43/EEG) samt undantagsreglerna för jakt i artikel 16.1 i samma direktiv. Direktivet ger möjligheter till undantag från skyddskraven under vissa förutsättningar. Undantagen regleras i artikel 16.1, att det inte finns någon annan lämplig lösning och att undantaget inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus. För att ett undantag från skyddsreglerna ska kunna göras, måste skälen vara mycket starka och den jakt som tillåts mycket begränsad.

Enligt 9 § jaktförordningen står det: För jakt med skjutvapen efter älg, björn, varg, järv, lo, hjort, rådjur och mufflonfår gäller följande begränsningar:

Älg får jagas bara under tiden fr.o.m. en timme före solens uppgång till solens nedgång.

Björn får jagas bara under tiden fr.o.m. en timme före solens uppgång till två timmar före solens nedgång.

Varg, järv, lo, hjort, rådjur och mufflonfår får jagas bara fr.o.m. en timme före solens uppgång t.o.m. en timme efter solens nedgång.

Under timmen efter solens nedgång får jakten endast bedrivas som vaktjakt eller smygjakt.

Länsstyrelsen får i det enskilda fallet medge undantag från jakttidsbegränsningarna i 9 § jaktförordningen. Om flera län är berörda, prövas frågan av länsstyrelsen i det län där huvuddelen av marken är belägen.

Enligt 15 a § jaktförordningen får Naturvårdsverket eller, om beslutet fattas av länsstyrelsen, länsstyrelsen i det enskilda fallet besluta om undantag från förbudet att vid jakt använda belysning utöver vad som är tillåtet enligt 14 §, om det är fråga om skydds jakt, licensjakt eller jakt som avses i 31 § första stycket. Enligt 18 § jaktförordningen får länsstyrelsen i det enskilda fallet besluta om undantag från 16 § första stycket lagen (2007:1150) om tillsyn över hundar och katter.

Enligt 21 § jaktförordningen får den myndighet som beslutar om jakten i det enskilda fallet utöver vad som följer av 20, 20 a och 20 b §§ besluta om undantag från förbudet i 31 § första stycket jaktlagen (1987:259) i fråga om jakt efter björn, varg, järv, lo, utter, valar och fladdermöss samt när det är fråga om jakt som avses i 24 § eller 31 § första stycket i denna förordning. I övriga fall får länsstyrelsen besluta om sådana undantag.

Om flera län är berörda och det är länsstyrelsen som beslutar om undantag, prövas frågan av länsstyrelsen i det län där huvuddelen av marken är belägen. I fråga om vilda fåglar, björn, varg, järv, lo, utter, bäver, mård, iller, skogshare, vikare, valar och fladdermöss samt i fråga om andra viltlevande djurarter som har markerats med N, n eller F i bilagan till artskyddsförordningen (2007:845) får undantag medges endast om:

Det inte finns någon annan lämplig lösning.

Upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde inte försvåras.

Undantaget behövs för att en sådan begränsad jakt som avses i 23 c § ska kunna genomföras eller behövs av något sådant skäl som anges i 23 a § eller 31 § första stycket denna förordning.

Som framgår av 23 a § jaktförordningen ska följande förutsättningar vara uppfyllda för att skydds jakt ska kunna medges: Om det inte finns någon annan lämplig lösning, och om det inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd

i dess naturliga utbredningsområde, får beslut om skyddsjakt meddelas:

Av hänsyn till allmän hälsa och säkerhet eller av andra tvingande skäl som har ett allt överskuggande allmänintresse, inbegripet orsaker av social eller ekonomisk karaktär och betydelsefulla positiva konsekvenser för miljön,

Av hänsyn till flygsäkerheten,

För att förhindra allvarlig skada, särskilt på gröda, boskap, skog, fiske, vatten eller annan egendom,

För att skydda vilda djur eller växter eller bevara livsmiljöer för sådana djur eller växter.

Enligt 24 d § jaktförordningen får den beslutande myndigheten i ett beslut om jakt enligt 23 b eller 23 d § bestämma hur man ska förfara med ett dödat djur. Om inte myndigheten beslutat något annat får djuret behållas av jakträttshavaren. När beslut om jakt meddelas enligt 23 b eller 23 d § får myndigheten även medge undantag från 31 § första stycket jaktlagen (1987:259) och, när det gäller skyddsjakt, också medge att jakten bedrivs på annans jaktområde.

Enligt 59 § jaktförordningen (1987:905) får Polismyndigheten, länsstyrelsen och Naturvårdsverket förordna att beslut enligt denna förordning skall gälla utan hinder av att det har överklagats.

Ni kan överklaga beslutet

Se bilaga med överklagandehänvisning.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av avdelningschef Anders Karlsson med enhetschef Fredrik Ustrup som föredragande.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Bilagor

1. Överklagandehänvisning förvaltningsrätten
2. Karta över vargreviret vid Kosta

Kopia till

Jägarnas Riksförbund

LRF

Länsstyrelsens fältpersonal

Naturhistoriska riksmuseet

Naturskyddsföreningen

Naturvårdsverket

Nyhetsbyrån Sirén

Polismyndigheten

Rovdjursföreningen

Samtliga kommuner i länet

Statens Veterinärmedicinska Anstalt

Svenska Jägareförbundet

Södra rovdjursförvaltningsområdet

Viltförvaltningsdelegationen

Viltskadecenter

Ni kan överklaga beslutet hos förvaltningsrätten

Om ni inte är nöjda med Länsstyrelsens beslut, kan ni skriftligen överklaga beslutet hos förvaltningsrätten i Luleå.

Så här överklagar ni beslutet

Länsstyrelsen måste pröva att överklagandet har kommit in i rätt tid, innan det skickas vidare tillsammans med handlingarna i ärendet. Därför ska ni lämna eller skicka er skriftliga överklagan till Länsstyrelsen Kalmar län antingen via e-post; kalmar@lansstyrelsen.se, eller med post; Länsstyrelsen Kalmar län, 391 86 Kalmar.

Tiden för överklagande

Ert överklagande måste ha kommit in till Länsstyrelsen **inom tre veckor** från den dag ni fick del av beslutet. Om det kommer in senare kan överklagandet inte prövas. I ert överklagande kan ni be att få ytterligare tid till att utveckla era synpunkter och skälen till att ni överklagar. Sedan är det förvaltningsrätten som beslutar om tiden kan förlängas.

Ert överklagande ska innehålla

- Vilket beslut som ni överklagar, beslutets datum och diarienummer.
- Hur ni vill att beslutet ska ändras.
- Varför ni anser att Länsstyrelsens beslut är felaktigt.

Skriv också följande uppgifter, om ni inte tidigare lämnat dem:

- Person- eller organisationsnummer.
- Telefonnummer där ni kan nås dagtid (med undantag för nummer som avser ett hemligt mobilabonnemang som behöver uppges endast om rätten begär det).
- E-postadress.
- Annat som har betydelse för att domstolen ska kunna nå er.

Om ni har handlingar som ni anser stödjer er överklagan så bör ni bifoga kopior på dessa. Kontakta Länsstyrelsen i förväg om ni behöver bifoga filer som är större än 15 MB via e-post.

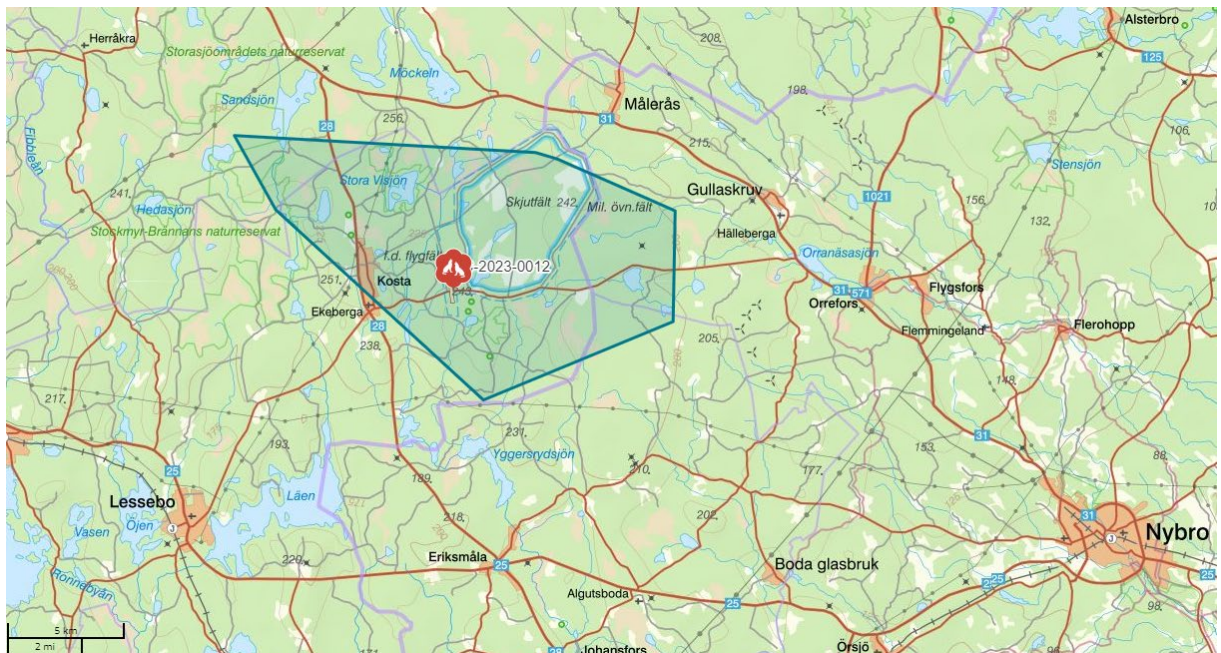
Ombud

Om ni anlitar ett ombud som sköter överklagandet åt er ska ombudet underteckna skrivelsen samt uppges sitt eget namn, adress och telefonnummer. Ombudet bör också bifoga en fullmakt.

Behöver ni veta mer?

Har ni ytterligare frågor kan ni kontakta Länsstyrelsen via e-post, kalmar@lansstyrelsen.se, eller via växeltelefonnummer 010-223 80 00. Ange diarienummer 9278-2023.

Bilaga 2. Karta över vargreviret vid Kosta

Figur 1. Karta över DNA-baserad baspolygon för vargreviret vid Kosta som dokumenterats under inventeringssäsongen 2022/2023. Utdrag från Rovbase.se.

Hur man överklagar

FR-03

Vill du att beslutet ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Tiden räknas oftast från den dag som du fick del av det skriftliga beslutet. I vissa fall räknas tiden i stället från beslutets datum. Det gäller om beslutet avkunnades vid en muntlig förhandling, eller om rätten vid förhandlingen gav besked om datum för beslutet.

För en part som företräder det allmänna (till exempel myndigheter) räknas tiden alltid från den dag domstolen meddelade beslutet.

Observera att överklagandet måste ha kommit in till domstolen när tiden går ut.

Vilken dag går tiden ut?

Sista dagen för överklagande är samma veckodag som tiden börjar räknas. Om du exempelvis fick del av beslutet måndagen den 2 mars går tiden ut måndagen den 23 mars.

Om sista dagen infaller på en lördag, söndag eller helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårsafton, räcker det att överklagandet kommer in nästa vardag.

Så här gör du

1. Skriv förvaltningsrättens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att beslutet ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att kammarrätten ska

ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).

3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.
4. Lämna namn och personnummer eller organisationsnummer.

Lämna aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.

Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skicka eller lämna in överklagandet till förvaltningsrätten. Du hittar adressen i beslutet.

Vad händer sedan?

Förvaltningsrätten kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att beslutet gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar förvaltningsrätten överklagandet och alla handlingar i målet vidare till kammarrätten.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning kan även kammarrätten skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i kammarrätten

När överklagandet kommer in till kammarrätten tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Kammarrätten ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att förvaltningsrätten dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om förvaltningsrätten dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rättstillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller det överklagade beslutet. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med förvaltningsrätten om du har frågor. Adress och telefonnummer hittar du på första sidan i beslutet.

Mer information finns på www.domstol.se.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Den som vill överklaga kammarrättens avgörande ska skriva till Högsta förvaltningsdomstolen. Skrivelsen ställs alltså till Högsta förvaltningsdomstolen *men ska skickas eller lämnas till kammarrätten.*

Överklagandet ska ha kommit in till kammarrätten *inom tre veckor* från den dag då klaganden fick del av beslutet. Om beslutet har meddelats vid en muntlig förhandling, eller det vid en sådan förhandling har angetts när beslutet kommer att meddelas, ska dock överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag domstolens beslut meddelades. Tiden för överklagande för det allmänna räknas dock från den dag beslutet meddelades.

Om sista dagen för överklagande infaller på en lördag, söndag eller helgdag, midsommar-, jul- eller nyårsafton, räcker det att skrivelsen kommer in nästa vardag.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i Högsta förvaltningsdomstolen krävs att *prövningstillstånd* meddelas. Högsta förvaltningsdomstolen lämnar prövningstillstånd om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas eller om det finns synnerliga skäl till sådan prövning, såsom att det finns grund för resning eller att målets utgång i kammarrätten uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Om prövningstillstånd inte meddelas står kammarrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till Högsta förvaltningsdomstolen varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla följande uppgifter:

1. den klagandes namn, person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Dessutom ska adress och telefonnummer till arbetsplatsen och eventuell annan plats där klaganden kan nå för delgivning lämnas om dessa uppgifter inte tidigare uppgetts i målet. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras är det viktigt att anmälan snarast görs till Högsta förvaltningsdomstolen
2. det beslut som överklagas med uppgift om kammarrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet
3. de skäl som klaganden vill åberopa för sin begäran om att få prövningstillstånd
4. den ändring av kammarrättens beslut som klaganden vill få till stånd och skälen för detta
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.